

Робоча програма навчальної дисципліни Сучасний розвиток країн / регіонів для студентів спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Розробники:

Жалоба Ігор Володимирович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин та міжнародного права Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин та міжнародного права Факультету права та міжнародних відносин.
Протокол від 29 серпня 2017 року № 1.

Завідувач кафедри міжнародних відносин
та міжнародного права _____

I.V. Жалоба

© Жалоба І.В., 2017 р.

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2017 р.

Сучасний розвиток країн / регіонів, 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 29 Міжнародні відносини	Нормативна дисципліна циклу професійної та практичної підготовки
	Спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії Освітні програми: 291.00.02 Регіональні студії	
Модулів – 1	Освітній рівень: «магістр»	Рік підготовки 5-й
Змістових модулів – 5		Семестр 9-й
Загальна кількість годин – 180		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5		Лекції 24 год.
		Семінарські 24 год.
		Модульний контроль 12 год.
		Самостійна робота 90 год.
		Індивідуальні завдання 0 год.
		Семестровий контроль 30 год.
		Вид контролю Екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування основ знань з історії та сучасного становища окремих країн та регіонів Європи, Азії, Африки та Америки.

Завдання:

- систематизація знань про сучасні країни та регіони;
- оволодіння методами наукового аналізу зовнішньополітичних процесів тих чи інших країн/регіонів;
- оволодіння аналітичними і прогностичними вміннями, можливостями зваженої оцінки динаміки регіональних явищ.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні поняття, категорії та терміни, що застосовуються у дослідженнях країн та регіонів;
- сутність сучасного стану країн та регіонів;
- основні чинники і тенденції, які справляють вплив на політичний розвиток країн та регіонів.

вміти:

- здійснювати фаховий аналіз країнознавчих та регіонознавчих джерел;
- системно застосовувати теоретичні знання під час аналізу конкретних явищ, ситуацій у тих чи інших країнах/регіонах;
- застосовувати набуті знання для підвищення культурного та інтелектуального рівня та обґрунтування власної світоглядної та громадянської позиції;
- відстоювати національні інтереси України на міжнародній арені.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Диференціація і регіоналізація простору.

Тема 1. Форми і процеси просторової диференціації.

Структура курсу «Сучасний розвиток країн / регіонів». Предмет, об'єкт та завдання курсу. Методологічні основи курсу. Рекомендована література. Наші уявлення про простір. Структурність геопростору. Одиниці геопростору. Концентрація і стратифікація. Типи просторових утворень. Принципи організації простору.

Тема 2. Регіони: поняття типи, ієрархія.

Підходи до визначення регіонів. Типи регіонів. Фізико-географічні регіони. Ієрархія регіонів. Регіон і регіоналізм. Реґіоналізм як наукова течія.

Тема 3. Регіонознавство – країнознавство – краєзнавство.

Співвідношення понять. Комплексне країнознавство. Проблемне країнознавство. Суть комплексної країнознавчої характеристики. Галузеві «країнознавства». Краєзнавство.

Тема 4. Рубіжна комунікативність і регіоналізація.

Кордони регіонів. Поняття про рубіжну комунікативність і рубіжну енергетику. Рубіжна енергетика і «конфлікт цивілізацій» (за С. Гантінгтоном). Про співвідношення державних і економічних кордонів.

Змістовий модуль 2. Цивілізаційний зріз країн / регіонів.

Тема 5. Культура, цивілізація, регіоналізм.

Культура і цивілізація: поняття. Культурна інтеграція світу і регіоналізм. Культура як «твердий осад» суспільно-політичних територіальних формувань. Культурно-релігійна

ідентичність. Регіональна свідомість. Соціальна уніфікація і соціальна виключність як чинники регіоналізм.

Тема 6. Цивілізаційні простори.

«Осьові лінії» поширення цивілізацій. Сучасні цивілізації: ареали і «розломи». Цивілізації Сходу. Індуїстська цивілізація. Китайсько-конфуціанська цивілізація. Японська цивілізація. Ісламська цивілізація. Негро-африканська цивілізація. Цивілізації Заходу. Латиноамериканська цивілізація. Православна цивілізація.

Змістовий модуль 3. Регіони і країни Європи

Тема 7. Західна Європа.

Західноєвропейська ідентичність. Фізико-географічний регіоналізм. Геополітична і економіко-географічна регіоналізація. Культурно-історичні регіони. Європа ХХ – початку ХХІ ст. і регіоналізм.

Тема 8. Східна Європа.

Смислові відтінки поняття «Східна Європа». Середня Європа і Європа Східна. Східна Європа як маргінальний простір. Фізико-географічний регіоналізм. Економічний регіоналізм. Культурно-історичні провінції. Східноєвропейський регіон у ХХІ ст.

Змістовий модуль 4. Регіони і країни Африки і Азії.

Тема 9. Афро-азійські макрорегіони.

Культурно-історична диференціація. Близький Схід, Середній Схід. Арабський регіон. Культура і релігія як інтеграційний чинник в Азії. «Вічне місто» Єрусалим – унікальний регіон релігійної комунікативності. Етнічний регіоналізм. Адміністративно-політична регіоналізація. Фізико-географічна регіоналізація Азії. Фізико-географічна регіоналізація Африки. Економічний регіоналізм.

Змістовий модуль 5. Регіони і країни Америки.

Тема 10. Америка.

Північноамериканська (англосакська) ідентичність. Латиноамериканська ідентичність. Адміністративно-політична регіоналізація. Корінне населення Америки і регіоналізм. «Квебекський регіоналізм» у Канаді. Фізико-географічна регіоналізація Північної Америки. Фізико-географічна регіоналізація Південної Америки. Економічний регіоналізм. Північноамериканська асоціація вільної торгівлі (НАФТА).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Усього	у тому числі			
л.		с.	м.к.	с.р.	с.к
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Диференціація і регіоналізація простору					
Тема 1. Форми і процеси просторової диференціації	12	2	2		8
Тема 2. Регіони: поняття типи, ієрархія	12	2	2	2	8
Тема 3. Регіонознавство – країнознавство – краєзнавство	12	2	2		8
Тема 4. Рубіжна комунікативність і регіоналізація	12	2	2	2	8
Разом за змістовим модулем 1	52	8	8	4	32
Змістовий модуль 2. Цивілізаційний зріз країн / регіонів					
Тема 5. Культура, цивілізація, регіоналізм	12	2	2		8
Тема 6. Цивілізаційні простори	14	2	2		10

Сучасний розвиток країн / регіонів, 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Разом за змістовим модулем 2						28	4	4	2	18	
Змістовий модуль 3. Регіони і країни Європи											
Тема 7. Західна Європа						14	2	2		10	
Тема 8. Східна Європа						14	2	2		10	
Разом за змістовим модулем 3						30	4	4	2	20	
Змістовий модуль 4. Регіони і країни Африки і Азії											
Тема 9. Афро-азійські макрорегіони						18	4	4		10	
Разом за змістовим модулем 4						20	4	4	2	10	
Змістовий модуль 5. Регіони і країни Америки											
Тема 10. Америка						18	4	4		10	
Разом за змістовим модулем 5						20	4	4	2	10	
Семестровий контроль						30					
Усього годин						180	24	24	12	90	30

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Диференціація і регіоналізація простору		
1	Форми і процеси просторової диференціації	2
2	Регіони: поняття типи, ієрархія	2
3	Регіонознавство – країнознавство – краєзнавство	2
4	Рубіжна комунікативність і регіоналізація	2
Змістовий модуль 2. Цивілізаційний зріз країн / регіонів		
5	Культура, цивілізація, регіоналізм	2
6	Цивілізаційні простори	2
Змістовий модуль 3. Регіони і країни Європи		
7	Західна Європа	2
8	Східна Європа	2
Змістовий модуль 4. Регіони і країни Африки і Азії		
9	Афро-азійські макрорегіони	4
Змістовий модуль 5. Регіони і країни Америки		
10	Америка	4
Разом		24

6. Теми лабораторних занять – не передбачено навчальним планом

7. Теми практичних занять – не передбачено навчальним планом

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
Змістовий модуль 1. Диференціація і регіоналізація простору		32	20
1	Форми і процеси просторової диференціації	8	5
2	Регіони: поняття типи, ієрархія	8	5
3	Регіонознавство – країнознавство – краєзнавство	8	5
4	Рубіжна комунікативність і регіоналізація	8	5
Змістовий модуль 2. Цивілізаційний зріз країн / регіонів		18	10

Сучасний розвиток країн / регіонів, 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

5	Культура, цивілізація, регіоналізм	8	5
6	Цивілізаційні простори	10	5
Змістовий модуль 3. Регіони і країни Європи		20	10
7	Західна Європа	10	5
8	Східна Європа	10	5
Змістовий модуль 4. Регіони і країни Африки і Азії		10	10
9	Афро-азійські макрорегіони	10	10
Змістовий модуль 5. Регіони і країни Америки		10	10
10	Америка	10	10
Разом		90	60

9. Індивідуальні завдання – не передбачено навчальним планом

10. Навчально-методична карта дисципліни «Сучасний розвиток країн / регіонів»

Разом: 180 год., із них: лекції – 24 год., семінарські заняття – 24 год., модульний контроль – 12 год.,
самостійна робота – 90 год., семестровий контроль – 30 год.

Модулі (назви, бали)	1. Диференціація і регіоналізація простору (118 балів)				2. Цивілізаційний зріз країн / регіонів (59 балів)		3. Регіони і країни Європи (59 балів)		4. Регіони і країни Африки і Азії (59 балів)	5. Регіони і країни Америки (59 балів)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Лекції (теми, бали)	1. Форми і процеси просторової диференціації (1 бал)	2. Регіони: поняття типи, ієрархія (1 бал)	3. Регіоналізація – краєзнавство (1 бал)	4. Рубіжна комунікативність і регіоналізація (1 бал)	5. Культура, цивілізація, регіоналізм (1 бал)	6. Цивілізаційні простори (1 бал)	7. Західна Європа (1 бал)	8. Східна Європа (1 бал)	9. Афро-азійські макрорегіони (2 бал)	10. Америка (2 бал)
Семінарські заняття (теми, бали)	1. Форми і процеси просторової диференціації (11 балів)	2. Регіони: поняття типи, ієрархія (11 балів)	3. Регіоналізація – краєзнавство (11 балів)	4. Рубіжна комунікативність і регіоналізація (11 балів)	5. Культура, цивілізація, регіоналізм (11 балів)	6. Цивілізаційні простори (11 балів)	7. Західна Європа (11 балів)	8. Східна Європа (11 бал)	9. Афро-азійські макрорегіони (22 бали)	10. Америка (22 бали)
Самостійна робота	Самостійна робота (20 балів)				Самостійна робота (10 балів)		Самостійна робота (10 балів)		Самостійна робота (10 балів)	Самостійна робота (10 балів)
Поточний контроль (вид, бали)		Модульна контрольна робота 1 (25 балів)		Модульна контрольна робота 2 (25 балів)		Модульна контрольна робота 3 (25 балів)		Модульна контрольна робота 4 (25 балів)	Модульна контрольна робота 5 (25 балів)	Модульна контрольна робота 6 (25 балів)
Підсумковий контроль (вид, бали)	Екзамен 40 балів									

11. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- 1) За джерелом інформації:
 - *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint-презентація), лабораторні роботи, пояснення, розповідь, бесіда.
 - *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
 - *Практичні*: вправи.
- 2) За логікою передачі і сприймання навчальних матеріалів: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.
- 3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.
- 4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

12. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок, розширення кількості підсумкових балів до 100.

Оцінка за кожний змістовий модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, за виконання індивідуальних завдань, за модульну контрольну роботу. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- *Методи усного контролю*: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- *Методи письмового контролю*: модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, реферат.
- *Методи самоконтролю*: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- систематичність відвідування занять;
- своєчасність виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності;
- виконання тестових завдань.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти дисципліни (п. 10), де зазначено види контролю і кількість балів за видами. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та

порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано нижче у таблицях.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 5	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	4	4	2	2	2	2	2	2	2	2
2	Відвідування семінарських занять	1	4	4	2	2	2	2	2	2	2	2
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	2	10	2	10	2	10	2	10
4	Робота на семінарських заняттях	10	4	40	2	20	2	20	2	20	2	20
5	Виконання модульної контрольної роботи	25	2	50	1	25	1	25	1	25	1	25
6	Макс. кількість балів за видами поточного контролю (МВ)	-	-	118	-	59	-	59		59		59
Разом		354										
Коефіцієнт 354:60 = 5,9												

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D		
60-68	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Викладання навчальної дисципліни забезпечується сучасними технічними засобами навчання, які побудовані на новітніх інформаційно-комунікаційних технологіях (мультимедійний комп'ютер, мультимедійний проектор, інтерактивний комплекс SMART Board, авторські засоби мультимедіа).

На заняттях і під час самостійної роботи студентів використовуються методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни, ілюстративні комп'ютерні дидактичні матеріали, які розроблені на кафедрі, а саме:

- Опорні конспекти лекцій.
- Навчальні посібники.

Сучасний розвиток країн / регіонів, 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

- Робоча навчальна програма.
- Збірка контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.
- Презентації.

14. Рекомендована література

Базова

1. Альтернативные пути к цивилизации: Кол. моногр. / Под ред. Н.Н. Крадина, А.В. Коротаева, Д.М. Бондаренко, В.А. Лынши. – М.: Логос, 2000. – 374 с.
2. Бойченко І. В., Романенко О. В., Бойченко М. І., Куценко В. І., Багінський В. В. Цивілізація: структура і динаміка / Інститут філософії ім. Г.С.Сковороди НАН України ; Київський ін-т бізнесу та технологій ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка / Іван Васильович Бойченко (заг.ред.). — К. : Видавець КУПІРІЯНОВА О.О., 2003. — 448 с.
3. Бусыгина И.М. Политическая регионалистика: Учебное пособие. – М.: РОССПЭН, 2006. – 280 с.
4. Восток / Запад: Региональные подсистемы и региональные проблемы международных отношений. Учебное пособие / Под ред. А.Д. Воскресенского. – М.: МГИМО; РОССПЭН, 2002. – 528 с.
5. Гладкий Ю.И., Чистобаев А.И. Регионоведение. Учебник. – М.: Гардарики, 2002. – 384 с.
6. Ігнат'єв П.М. Країнознавство. Країни Азії: Навчальний посібник. – Чернівці: Книги – XXI, 2006. – 424 с.
7. Країнознавство: навч. посіб. / О. В. Килин; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. — Львів, 2014. — 471 с
8. Країнознавство: підручник / В. П. Крижанівський, М. С. Дорошко, В. І. Головченко та ін.; за ред. [М. С. Дорошка]. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — К. : Знання, 2012. — 439 с.
9. Павленко Ю. Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства. – К.: Либідь, 1999. – 360 с.
10. Регіоназнавство: підручник / В.В.Копійка, В.П. Крижанівський, М.С. Дорошко, та ін. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2014. – 642 с.
11. Сравнительное изучение цивилизаций: Хрестоматия: Учебное пособие для студентов вузов / Сост., ред. и вступ. ст. Б.С.Ерасов. – М.: Аспект Пресс, 2001. – 556 с.
12. Цивілізаційні моделі сучасності та їх історичні корні / Под ред. Ю.Н. Пахомова. – К.: Наукова думка, 2002. – 632 с.
13. Шейко Василь Миколайович. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець ХІХ - початок ХХІ ст.): В 2 т. — Х. : Основа, 2001. — Т. 1 — 518 с.; Т. 2. – 398 с.

Допоміжна

1. Бэшем Артур Л. Цивилизация Древней Индии / Е. Гаврилова (пер.с фр.). — Екатеринбург : У-Фактория, 2007. — 494 с.
2. Гимбутас М. Цивилизация Великой Богини: Мир Древней Европы / Институт социальной и гендерной политики {Москва} / М.С. Неклюдова (пер.с англ.). — М. : РОССПЭН, 2006. — 572 с.
3. Елисеєфф В., Елисеєфф Д. Цивілізація класического Китаю / Д.О. Лоевський (пер.с фр.). — Екатеринбург : У-Фактория, 2007. — 639 с.
4. Елисеєфф В., Елисеєфф Д. Японская цивилизация / И.Я. Эльфонд (пер.с фр.). — Екатеринбург : У-Фактория, 2006. — 527 с.

5. Зарубежные страны. Выпуск 1: 1998-2003 гг. / Авт.-сост. Я.М. Бердычевский. – Запорожье: Премьер, 2003. – 624 с.
6. Історія європейської ментальності / За ред. П. Дінцельбахера: Пер. з нім. – Львів: Літопис, 2004. – 720 с.
7. История Латинской Америки. Вторая половина XX века / Отв. ред. Е.А. Ларин. – М.: Наука, 2004. – 607 с.
8. Кара-Мурза С. Г. Советская цивилизация. От Великой Победы до краха. — Х. : Книжный Клуб "Клуб Семейного Досуга", 2007. — 768 с.
9. Китайська цивілізація: традиції та сучасність / НАН України; Інститут сходознавства ім. А.Кримського; Українська асоціація китаєзнавців / Л.В. Матвєєва (голов.ред.). — К., 2005. — 112 с.
10. Ларин Е. А. Всеобщая история. Латиноамериканская цивилизация: учеб. пособие для студ. вузов. — М. : Высшая школа, 2007. — 494 с.
11. Мак-Ніл В. Піднесення Заходу. Історія людського суспільства. – К.: Ніка-Центр, 2002. – 1112 с.
12. Мойсеева ПА. История цивилизаций. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2000. – 276 с.
13. Островский А.В. История цивилизаций. – СПб.: Град, 2000. – 457 с.
14. Строганов А.И. Латинская Америка в XX веке: Учебное пособие. – М.: Дрофа, 2002. – 416 с.
15. Ткач О.І. Модернізація політичних систем країн Латинської Америки. Політологічний аналіз. – К.: Ніка-Центр, 2006. – 312 с.
16. Шоню П. Цивілізація класическої Європи / В.А. Бабинцев (пер.с фр.и послесл.). — Екатеринбург : У-Фактория, 2005. — 605 с.